

تقدیم به (فراغی) بزرگ

إترِگینگ دِنگیندن سنی آغتاردیم
قوشغی لانگ هنگیندن سنی آغتاردیم
چین دیر منگلی قیزا عاشق بولانیم،
منگلی مینگ ، منگیندن سنی آغتاردیم.

آری حقیقتی است

شیفتگی ام به "منگلی".

به جستجوی تو بودم

در کناره های اترک رود

به وقت زمزمه های گاه و بی گاه تنهایی

و آنگاه در خال دلکش "منگلی".

آری حقیقتی است.

دوستم می داری اگر ...

سوئیچک بولسانگ ...

ناز محمد پقه

بسم الله الرحمن الرحيم

به پدرم که "بخشی" بود
و آوازش را به صحراء دادو رفت.

سوئیچک بولسانگ ...

ناز محمد پقه

۱۳۷۸
بهار

بخشی : در اصطلاح به خواننده و نوازنده ترکمن گویند.

آیدار يالى سۈز..

دالدىرى رىباغى بىر يىردىن گلن
اول منىڭ ايليمىنگ قانىنا سېتىگەن
قىيم آتالارمۇز، بابالارمۇز-دا
ھوودىلنىپ دىرلىر رىباغى بىلەن

ك رىم آغانىڭ دېدأكى سطىرلرده آيدىشى يالى رىباغى بىزىنگ قدىمىلىغىمىزدا بار.
رىباغى انهلىنىڭ ھوردىسى؛ قىزى، گلىنلىرىنگ، آيلى آغشاملارىندا صحراما يابىرادان
لائەلردى دىر. مونى «الول ساتان»^۱ يالى «بوزانى»^۲ يالى «ماير»^۳ يالى بىللى عالم لار-ام اۇز
يازان ماقالالارىندا نىفتاتپ گچىيارلار. رىباغى «ترکستان»-دان، ایرانا گلن «قالىپ» دىر
دېيىپ-ام، او لار آيدىرارلار.

هاوا!! ترکمن ادبىياتىنىڭ تارىخىندا «برهان الدين سىيواسلى»، «نسىمىمى»
«بایرام خان»، يىنه-دە «دولت محمد آزادى» ايلكى رىباغى يازان شاهىرلاردىر. حاپسirىكى
زمان شاهىرلارىندان-ام ایراندا و ترکمنستاندا «ارازى محمد شاعرى»، «بردى كربابايف»،
«كىريم قربان نفس أُف» يىنه «نووبت قلى رجب أُف» يالى شاهىرلارى آدتوتسا بولار.

م ن بويغىنيدى داڭى قوشغۇلارى سۆيىگى حاقدا، آدامكارچىلىك بارادا، دنيا
حاقدا، يأ-دە ايل گون بارادا دېيىپ سايلاپ گىتىرن دالدىرىين. سپايى من سىزى اۇزىم بىلەن،
كۈنگۈل شەھرىيەنگ اھلى يىرىنە آيلاسىم گىلدى. شىدېيپ-ام سىزى بىلەن شەھرىنگ، حاپسirى
ھىچ كىمىنگ آياق باسمادىق يېلىرىنە، قادىرلى مىھمان حۇكمۇنە چاگىردىم و سىزە
ايناندىم. شىلەلەتكەد سىز «اولىم» حاقدا بىر رىباغى اوقاپ سىرلى اويا گىدىن ماحالىنگىز،
ايىز يانىندان «سۆيىگى» بارادا شوخىنى بىر قوشغا قابات گىلمانكىز داش داڭ دىر.

1- Sutton مستشرق انگلىسي
2- Bausani مستشرق ايتالىي
3- Meier مستشرق المانى [سە]

پقه، ناز محمد، ۱۳۳۸ -
سۇيىجىك بولىسانى / ناز محمد پقه - تەھران:
ناز محمد پقه، ۱۳۷۸، ۵۰ ص: عكس.
شىش، ۵۰ ص: عكس.

ISBN 964-330-2999-7 رىال: ۳۵۰۰
فەھەستەتىۋىسى بىر اساس اطلاعات فىيا (فەھەستەتىۋىسى
بىش از انتشار).
عنوان روی جلد: سۇيىجىك بولىسانى = دوستىم
مى دارى اگر...
ترکىنى.
1. شەعر تەركمنى - اىران - قىرن ۱۴.
الف. عنوان ب عنوان: دوستىم مى دارى اگر...
894/3641 PL ۳۳۴ / ۹ سى ۷ ب پ ۶۷۸-۱۴۶۵

كتابخانه ملي ايران

سۇيىجىك بولىسانى...
ناز محمد پقه
چاپ اول بھار، ۱۳۷۸، طراحي و اجرا / كارگاه فەھەنگى - هنرى سېز
عنوان روی جلد مەرداد اسکوپى، ویراستار رەھمانقلى توماج، حروفنگار محمود عطاگىلى
لىتوگرافى متن كىيمىا، لىتوگرافى جلد تىرازە، چاپ صنوبىر، ناشر: مؤلف
تعداد ۳۰۰۰ نسخه
 تمام حقوق چاپ و نشر اين كتاب برای مؤلف محفوظ است
بها ۳۵۰ تومان

بودفتر حقدا

ستار سوچی:

... شاهیرینگ ریاغی لاری هیچ بیر ریاغی یازیان یا یازان شاهیرلارینگ دویغی لارینا
باغلانشیغی یوق. اولار اونونگ اؤز شیوه‌سی و اؤز باغیندان دوڑه‌دن میوه‌سی دیر. بو
ریاغی لار کوئین بورک لرینگ کۆزوندن یانگادان باش چکن یالیلنی اوست دیر.

سید محمد خدیروف:

اوونگ رباغی یازماق دا آبرابی خاص-ام اولی و سطیرلینده ریاغا مناسیب اهلي
حاصیت لر چوغوپ دور. اول تازه مضمون لاری تاپیپ شاهیرانا بیان اتمه گینی باشاریار.
اوج سطیرده آصیلقی دیجک سوزونه یول آچیپ، دُزدُنجی سطیرده فکرینی تأسین
دوغه، صوراتکش لیک بیلن دولی درجه ده آیدیپ پورک لاره این قالدیرماغی باشاریار.

□، حمانتے تو ماج:

قارا نفسينج، آداملارينگ باشينا يتييريان بلاسيندان قوتوليب بيلمك، آرزيلى سوييگا يتيپ، جهانا واصل بولماقدير... اونونگ رياخى لاريندا آداملارينگ دردine ام بولار يالى آجى دان سوييچى دن يوغريلip ممعجون اديلىپ يتيبلن درمان بارا اوغشىايا. اول رياخى لار شول آرزيلى سوييگا يتمك اوغورداكى يانغينلى صحرايى آدامينىڭ پاڭ تلاشىنىڭ يپانى بولمالى.

□ قاسم نوریادوف:

... شاهيرينگ رباغي لاري گورا يماگه ساده يالي، اما چونگنگور مضمونى اوژ ايچينه آليار. ايسم نامه؟ هر بير بيسك زات ساده بوليار و هر بير ساده زات بسيك بوليار. اول اوژونينگ رباغي لاري بيلن او قوجى نينگ يورگنه تأثير ادر يالي ايدييا - مضمونى اولارينگ آتىگنا اور ناشدېر ماقدا آززىلى مقصدىتا يئتمەگى باشارىيار. اتونونگ رباغي لاري قدىمى،

ب و ایکی حُوكومی کریم آغانگ دیلیندن او قاپ گئرینگ:

بیانیه ریاست جمهوری

برنامیش دیارلر شیله بیر پرمان:
شاھیر سالاخ بولسا قیزیم شونگقى
بۇنسا-دا بار مالیم باشىنا قربان».

* * *

بیر رباغی او قاپ پنه پیر حاکیم

بۇ نىمىش دىيالىر باشقا بىر حؤكوم

«یازان مرحوم بولسا قابرینی او تلانگ
گزیپ یورأن بولسا گوزونی چکینگ».

مئينيڭ رىباغى لارىما ھايسى حۆكم بىرلەرك؟ من اونى بىلەمۇق. يۈئە بىلىارىن گۈزومى چىكىرىپ سېمىم گلنۇق. سىبايى دىيانىڭ گۈزلەپلىكلىرىنى گۈرمائىگە گۈز گىرك.

سیزینگ بو کتاب دا اوقیحاق قوشغی سطرلرینگیز -ام، شول باخشینگ هنځلیناں آیدیم لارنینګ، من -ده تویان تأثیریندن نشان دیر. سبأیي من ایلکی قوشغی لاری حاضیر وټوا بار مقام او نینګ دیلیندن اشید پېډيم.

ب و قوشغى لارينگ چاپ بولوب، سىزه قاوىشىماغانى كىمك بىرن دوست لارىم: عبدالناصر گرگز، امانقلچى شادمهر، محمود عطاڭىزلى يىنە-دە على طعندەن چاكسىز مىت دار.

ن.م. یقہ

۷۸

غافل

یاز گلیپ گچیپ دیر، دویماندیرین من.
ساز چالیپ گچیپ دیر، دویماندیرین من.
کۆیز ایچیندە یاشاپ یؤرأن ماحالیم
یار گولیپ گچیپ دیر، دویماندیرین من.

من پالی

گۆنش-دە من يالى كؤين بولمالى،
سېرىيىنى ايللەر ياييان بولمالى،
بو گۆن-ام اير بىلين اوت آليپ چىقىدى
اول، يىرده بىرىيىنى سوئين بولمالى.

شيله هم مودييم فورمادا کي ژانري معنى مضمون با بتدا تازه فکر او وي شگين لري بيلن
بزهيار و اوني آرزييل ژانرا او بيريا.

□ عید محمد اونق:

شاھیر ترکمن صحرادا ریاضی یازماغا سینانشیان لارینگ ایلکینجى لرنینگ
حاطاریندا دیر. يول، تازه يول بولانسونگ بو ايش حقدا بللى بير زات آيتامق قىن دير.
شوندان گلن ناز محمدىيىگ قوشۇنىڭ بو گۈرۇشىندىأكى تازه چىل لىيگىنى گۈزدن سالماق
نانصاپلېق بولار. شوتىگان گۈرۈ من حااضر اوڭىغا باشلاسىن دىيان.

□ عبد الرحمن دیہ جی:

بو سطپیرلینگ ترکمن ریاغی سی دیغینا اینانیپ بولار. سبایی او لاردا صحرامینگ روھى بار. شاهیرینگ سوھىجى بیيانىدان آیرى، ایچىنده بىرھىلى قىزغىن ليق هم مەرمەنلىك دويسا بولىار. دوغىرسى اۇزۇماً بو ریاغى لارى او قاماڭدا بىر كاسه قىزغىن چاى بىلەن بىر دۇۋىيم تامدیر چۈرۈك اىين يالى بولىارىن. كا بىرىسى هم منى توركمەنلرینگ آراسىندا ياباتاھىر دۇراؤپ بارىياندېغىندا بىگندىرپاڭ.

امان قلیچ شادمهر:

... اول اوْز چونگ دوييغى و تاْزه تصويرلىرى بىلەن، يوركىلدە اوْتۇرار يالى رىباغى لارى يازماغانى باششارياز. اوونونگ رىباغى لارى نىنېنگ ايلىكى هم سوننگقى سۆزى دىنگە سۈنگۈ دىرىپ، يور رىباغى لار شاهىرىنېنگ سەھرەدان آلان تائىرىلىرى نىنېنگ يېيانى دىرىپ.

□ قىز يۇرگى

قىز يۇرگىنىڭ يانان اودى لآلەدىر،

اول لآلەلر بىر آخميرلى نالادىر،

هر بىندىنده چۈكۈن مازار كىمىنگى؟

دۇرت اۇروملى قارا ساچلى بالادىر.

□ كۆيسىڭ

درىالارىنگ سۇوين اىچدىم سۇوسادىم.

گۈز ياشىمىنىڭ سونگىن اىچدىم سۇوسادىم.

من چاغام-دان بىتر آغلادىم بوجون،

انم جانىنىڭ آق سۆيىدىنى كۆيسەدىم.

□ سۆز

«منى سۇيىانڭ مى؟!» دىيپ، مۇنك گۈز سورا؟

اۋزوңگ-ام سۇيىان دىيپ، سۇيىگىنى قورا،

آياغمىزىنىڭ اىزى بارقا بو چۈلدە،

سۇيىگى-دن باشغا سۆز دوشىمەسىن آرا.

□ يازغىت

بىر الى پالتالى كۆكۈمدەن چاپدى،

چاپىپ پەچە اوقلاب سونگىگىمى ياقدى.

اۋز اودوما، اۋزوم يانىپ او تىرىدىم،

اول شوندا جاقجاقلاپ، اوستۇمدەن بېكدى.

□ حايран

□ نشان

ساز اندنه آغىر دردى كؤشاندىر.
هەنگىلندە قايىغى غامدان بوشاندىر.
آيدىم لارنى بىرىدە صحرانگ آنكينا.
رۇباغى لام شولاردان بىر نشان دىي.

گۈزومى گۈزونكە تىكىپ اوتىرييان.
شمشداد بويلارىنگا باقىپ اوتىرييان.
بى ماھال آيرالىق يادىما دوشۇپ،
تؤكەدىپ، دىزىما چۈكۈپ اوتىرييان.

□ گچىلگە

□ يىيل لار كىرونى

سرخوش بولۇپ اۆزومدن بوشاماديم.
دم سالىيملىق اركانا ياشاماديم.
گچدى گىتىدى يىيل لار اىزلى اىزىنا،
يئونه انتك قايىغى دان بوشاماديم.

قانا شرابىنگدان اىچسىدەيم،
خمار بولىپ من اۆزومدن گۈچىسىدەيم،
نە-ھا شراب بىرىدىنگ، نە خمار اتدىنگ
واخ بىر سىنىنگ خىالىنگدان گچىسىدەيم.

□ چین عاشق

عاشق لارینگ حاقين حاقلasanگ بولار

سويكينگ صارپاسين -ام ساقلاسانگ بولار

چين عاشيقا آرتيماج زات گرک دال،

يوركينگ چايينا اوقلasanگ بولار.

□ اؤورن

انتگ - اير گئز ياشينگى دئكردن،

حاسراتلى ايللرينىڭ يولىن سۈكىرىدىن،

دم سالىم آياق چك؛ سوييمهگى اؤورن

قىزىل گولى اۋپۇپ باريان آقا ردان.

□ اقبالىنگ اوركى

گۆنش اؤچر گىدر، سوييگى بولماسا.

آى -ام گئز گىدر، سوييگى بولماسا.

يىلغىرماق ياد بولار، يۆزۈن دئندرىپ

اقبال قاچار گىدر، سوييگى بولماسا.

□ چۆيرىك طاناب

حاسرات چۆكدى گۆزلىرىمه، واى ايندى!

غۇصە يوقدى سۆزلىرىمه، واى ايندى!

عمريم بىر چویرىين طانا با باغلى،

آجال باقدى يۆزلىرىمه، واى ايندى!

□ قارى ماما

قارى ماما لانگنگاراسىن قاقيپ دور،
غاضاب بىلەن يې شارىنا باقىپ دور،
آسمان قارداشىنى بولەن دا گۆرۈپ،
گۈز ياشىنى دۆرمە دۆرمە دۆكىپ دور.

□ بو-دە دوست!

اولار منى يېلى، يېسىز اۋۇدىلر
دوستىق آچىم، دوستىقىمى دۇۋىدىلر.
ايکى گۆن تىركەشىپ، اوچىلنچى گۆن
بۇرنون گۈنگە توتۇپ يۆزۈن ساودىلار.

□ هايت!

دنيا بېزەنلىپ دور ساچلارىن داراپ
سەن اونگا گۈز قاقيانگ، كۈنگلۈنگە ياراپ
مونچا قىزىقلانما بولۇنلارا،
أونگدە آجال اوتىر يولونگا قاراپ!

□ ساچاقلى قوجاق

گللىرى! بولۇن ئەنگ قوجاغى گىنگدىر،
قوجاغى چا اوئىننگ ساچاقلى گىنگدىر.
قوجاغىنا، ساچاغىنا گۈرۈپ لىك اتسىنگ
شۇندا، بولۇن ئەنگ قىندىر.

□ باقى انتظار

يادىنگ آقارلاردا، اولومدا قالدى.

آدىنگ قوشى بولىپ، دىلىمده قالدى.

بىلىامىنگ عزىزيم! شول گوندن بأرى

قاپىنگ-ام گۈزلرى يولونگدا قالدى؟!

□ بوگۇن

آى بىلن آسمانا آرا چكدىلر.

گول بىلن بىلبى نارا چكدىلر.

گۆنىشى زنجىرلەپ آتدى لار چايا.

عاشق لارى توتوب، دارا چكدىلر.

□ سؤىىگى دىمك

سۇئىگى دىمك من مىلىك-دەن قاچمادىر.

سۇئىگى دىمك اوزونگەن-ام گچمەدەر.

سن سۇئىگىنى سەھل زاتدىر اويتىمە،

سۇئىگى دىمك يانا، يانا اوچمەدەر.

□ حاراي

نېرده سن بىر ماحال يىتىرين سۇئىگىم؟

منى اوز اوزومدە غرق ادن قايغىم.

گلىنگ! بو اولومدىن قوتارىنگ منى،

سن اى يىتن قايغىم، گم بولان سۇئىگىم.

□ ييلديز

بىر آدام بويىدىن گۈچدى بوجىجه
ما خملا بۇرەنىپ، گۈچدى بوجىجه
من شو ماحال آيا باقىپ او تىرىدىم
آسماندا بىر ييلديز اۋەچدى بوجىجه.

□ سالغىن

عمر خيام يالى رىباغى يازماق،
هەر بىر سطرينىگە چونگ مانى دۆزمك،
كۈپلرە قىن بولسا اما منگ اوچىن
بىھودا سۇ دىيپ سالغىنا گىزمك.

□ عجيزلىك

كۈنگلۈمى هەيانا، قاوىپ بىلمەيان.
يۇرگىمىنگ يۇرگى دۇوپ بىلمەيان.
ايىها من شونگ اوچىن، يكەجە سالىم
كۈزللىك-دن گۈزۈم ساۋىپ بىلمەيان.

□ شاھىر

شاھىر سىنىڭ آيدىلمادىق سۈزۈنگىدىر.
شاھىر سىنىڭ گىزلىين آغلان گۈزۈنگىدىر.
سن بىلەن ياشار اول، سن بىلەن اولىر
شاھىر كىسەكى دال؛ سىنىڭ اۋۇنگىدىر.

□ بایداق

ايل دردينه درمان بولا بىلسەديم.

سِوشده بایداق دى قالا بىلسەديم،

اولمده-دە گۆلوب اولردىم ولين،

واطان اوچىن قربان بولا بىلسەديم.

□ أميد

اوzac يولدا اميد بىلن يئرجك بول

ناًميد شىطان دير، شونى بىلاجك بول.

تؤورىنگىقى قورشاد آلساقارالىق،

قارانڭقى-دا بىلدىزلارى گۈرجك بول.

□ گۆللى تىكىن

آجي سى بار، سۆيچى سى بار گۆنلرىنگ.

اوزاغى بار، قىسغاسى بار يوللارىنگ.

من شكر اديان گۆللرى بار تىكەننىنگ،

سن داد اديانگ: تىكەنى بار گۆللرىنگ.

□ آقماق

گۆلى گۆل باغيىدان يولماغانىنگ ممكىن،

ياپراгин-ام يله بومەگىنگ ممكىن،

يۇنه، گۆلونگ ايسىن آيرارىن دىسىنگ،

آقاماغىنگ آقاماغى يولماغانىنگ ممكىن.

□ گِرک ذات

قارانگقى-دا گۆن يالى دوغان گِرک
آرسلان صىپاپ، قۇرتلارى بوغان گِرک
تشنه دوداقلارا، تشنه چۈللىرە،
ياغمىر بولوپ آسماندان ياغان گِرک.

□ خايىش

نادانا اوغورداش يوللارا گىتمانڭ
قارا تۆسسىھەلرە بوغولىپ ياتمانڭ
يىكەجە خايىشىم شودىر سىزىلدىن
. يىيگىتلىرى! گلىنگ بىر جاھىيللىق اتمانڭ.

□ آرزو

اقبال قوشۇن اىزارلا دىيم، يىتمك قىن
قونسا بامدا، قاتاتىندان تو تماق قىن
آدام لارا آرزو اتمك عايب دآل.
يؤنە ولى ھەممەسىنە يىتمك قىن.

□ همرا

دار قورساغىم گىنگىلدى صحرا بىلن،
پس ناظارىم چونگالدى درىيا بىلن،
داش منزللىر، اوزانق يوللار، آرزولار
ياويز كۆئىر خوش اولدى همرا بىلن.

□ جادى

سېزدە نه جادى بار، اى گۆزل قىزلا!

سېزه عزيز دىيار اوزى عزيزلر.

نېجە يازىلسا-دا سېز حاقدا قوشغى،

اوندادا يازىياريس هنiz، هنizلر.

□ خازان

بىر گۇن، گول باغيinda بىر گولى سؤيدىم،
سۇين يۇرىكىمde دئورەدى آيدىم،
آرمان ولى خازان اورۇپ سولدى اول
من-ام شول خازانىنگ ايچىنده كؤيدوم.

□ دىدار

مصدره شابولدى يوسف كنغان،

زلىخانى-ام اونىكا يار إتدى اييام،

شوندا-دا، دىدارا قاراشدى هر گۇن

حاسراتلى گىزدى واخ! دىيپ اوبارم.

□ انه سؤىگىسى

قىزلا منى سازىيم اوچىن سؤىندىر.
گۆيىزلا منى يازىيم اوچىن سؤىندىر.
هر بىر كىشى هر سبأبلى سؤىسە-دە،
انم پاخىر اوزوم اوچىن سؤىندىر.

□ حاقیقات

کأته‌لر يار جپا ادیپ سولدیردى،

کأ ماحال-ام کؤونوم آلیپ گولدیردى.

ئيونه من بیلیارین بو حاقیقاتى،

عاشق‌لارى اۋز ماغشوغى اولدیردى.

□ دُغا

پاراخاتلىق اوچىن سايراسىن دىلىم

آبادانلىق اوچىن ايشلهسىن إلەم

آدام‌لارا دوست، دوغانلىق آرزويم

هم دنيانڭ يۆزۈنده بولماسىن ظلم.

□ سِر سِپِيل

عاشق يۇرگىمى دويمادى قىزلار،

من سؤىسم-دە منى سؤىمەدى قىزلار،

سانسىز گۇنلار سِر سِپِيل-دىم يول لاردا،

وصالا قول برمائىن كۆيىمەدى قىزلار.

□ دوتار

قارا دوتاريمىنىڭ دىلين اۇورندىم.

«آيرالىق»-دا زارىن آغلاب زىرنىدىم،

«تىليم قىريق»-دا قارا گىيپ، ياس توتوب،

«زىبا گۈزل» بىلن هر كۆن اۈيلندىم.

□ جپاکىش

جپاکىش من، جپانگىزى چىرىن
ماقصادىم سىز، اوذاق يوللار سؤكىرىن
گئرسم يۆزىنگىزى توز توتان بولسا،
يووپلىسين دىيپ گۈز ياشىمى دؤكىرىن.

□ آلغىلى

بو دنىانى آباد اتجك علمدىن،
بو دنىانى بى باد اتجك علمدىر،
عالىم بولىپ علمه عمل اتمەسىنگ
ارتەسى سىنگ ياقانگ، مەننڭ إيمدىر.

□ إڭلنج

بو دنىانىنگ ياغشىسىنى ئورنىيان،
يامان لارين، يامان دىيپ يىگرنىيان،
بىر توپار سوراغىنگ تاپمان جوغابىن
كماحال لار اوذاق گۇنلار اكلنىيان.

□ باقى دىرى

دېيىارلار بو دنىانىڭ پايانتى بولماز
اولن گىدر قايتا ئورىلىپ گلمز
كۈزدن قاچان گۆننىنگ پايانتى د نىانڭ،
ايىل باهбىدىن آران هىچ هاچان ئولمز.

□ سارغیت

انه دیلیم ایل-دن ایله آیلانسین

سۆز ایچیندن پاهم پایخاس سایلانسین

پیراغینگ، کمینانگ چونگوندا یۆزۈپ

دۆر سۆزلرین دۆيرىپ فكر قويلانسین.

□ داغینگدان

یورکلر، باغيرلار قورساقدا يانار؛
گۆنش-دە، بىلدىز-دا، آيلار-دا يانار.
گىچەلر گىلمە گلزارىنگا من،
دانگا چن داغینگدان گۆللر-دە يانار.

□ آرزولارىنگ مازاري

قورساغىمدا آرزولارىم اۇلندىر،
يۆز آرزويم گۆل آچمانى سولاندىر
گۈرمائى گۆل يۆزىنگ، دردە دوشۇپ من
دردىنگ باشدان آشىپ جانىم آلاندىر.

□ قىامت

كىلىننگده باھار بايرامىن توتدى

بلبل ناغما ساچدى، گۆلەنى تاپدى

كاشكى گيدىننگى گۈرمىسىدەم من،

گىرىننگده ولين قىامت قوپدى.

□ جانا جان

گيجه‌لرينج گينگ ليجينده آى بولىپ،
چيقدىنگ اى جان! بو جانىما، جان برىپ.
آرمان گيتدىنگ، گونش يالى قىزارىپ،
عاشق لارينگ سينه‌سىنا داغ سالىپ.

□ گول

نالر بىلە عشقىنگ سودا إديين؟
نيرلردن گؤزلاپ تايىنگ تاپاين؟
خوش رنگلى، خوش ايسلى سن يالى گولى،
كۈرمەدىك مۇنگ گۈزى، مونگلاب آچاين.

□ ياغىش

ياغىش يالى ياغدى دوردى ياشلاريم،
حارمان لارى اودا بىرى ياشلاريم،
كىيم گاپ اودىما سو سېر منىنگ؟
گۈزلريمدە دونگدى دوردى ياشلاريم.

□ عُمّان

بو اركى كىشىمى بوزاسىم گلىار،
سەنинگ گۈزلريينگدە يوزھسىم گلىار،
چومىپ گزىپ عُمانىنىڭدا، چونگونگدا
دورموشىمى سىندىن ازھسىم گلىار.

□ پرياد

ديمه‌رين گيتدىنگ سەن قاپدالىمېزدان،
بلكى-ده جان چىقدى هيكلىمېزدن.
مشتاق لار داد بىلە پرياد-دا دىر واي!
سۈيگى سۆزى چىقدى دفترىمېزدن.

□ مازار

من خوشىمى، شادلىغىمى پايلاديم،
عشقىمى، سۈيگىمى ايله آيلاديم،
يۇنه انتك بو حاسراتلى قالبىمى
التيپ اوزىم إليم بىلن جايلاديم.

□ بىلە موق

قويمىيارلار يۈرك سۆزىن دىمائاكە،
قويمىيارلار نانىنگ قورى ايماكە،
بىلمەدىم نامە اوچىن، بىلە موق ھنىز
قويمىيارلار سۈيلىمكە، سۈيماڭ.

□ دىدىلىر

سۈيگى-دن سۈزلەدىم لولى دىدىلى،
دردىمى آغزاديم، دالى دىدىلى،
يرىنگ نالاسىينا دىنگ سالىپ ياتدىم،
يۈرگى مىرىدىن دولى دىدىلى.

□ سودا

ياريم سنى خيالىمدان قويىمانام،
آصىل، آصىل جمالىنگدان دويىمانام،
پرسىنگدە سەن حاسرات بىلە هجرانى
عاشق بولدوم؛ بو سودانى يايىمانام.

□ اوْتىرا

آصلاها قولايىنگا اينىپ بىلىميان،
ال يتمز شاخانڭا مىنىپ بىلىميان،
اوْتىريپ سِر اديأن چنار بويىنگا،
شوندى هم ميوانگدان دويىپ بىلىميان.

□ يايلىم

شاد گۆنئىمېنگ بايرامى دىر رباغىم،
يۇرگىيمىتىگ آيدىمى دىر رباغىم،
درد منى چۈل لەرە چىقاران چاغى،
دويفى لارمېنگ يايلىمى دىر رباغىم.

□ سۆزلر

سۆزلر منى عشق مۆلكىنه گؤترسىن
التىپ اوnda ماغشوغىما يىتىرسىن
باشلامدا سؤىيگى دن باشلاپ دىم اوزال،
سونگوندا-دا سؤىيگى بىلە قوتارسىن.

□ بُوشليق

هؤورتكەلاب قونساڭ^{شىمەدە}، قوشلار
بايرام ادر اوېشوب قارشىمدا قوشلار،
سونگ چار يانا اوچوب^{كىدىپ} باريسى
بىر مهرلى يۆرك بارىغىن بُوشلار.

□ عشقىمدان يانگا

سۈيدىم ولى هىچ سۈيدىرىپ بىلمەدىم
كۈيدىم ولى هىچ كۈيدىرىپ بىلمەدىم
دفترلىر اوت آلدى عشقىمدان يانگا،
عشقى ولى هىچ دويدىرىپ بىلمەدىم.

□ دوستوما

چىن يۇرك-دن گۆلگىن[؛] گۆلنكە دوستوم
هؤويىر بول يانىمدا بولانگدا دوستوم.
بىليانگمى من سىنە^{روستايىق} حاقىم بار،
قامانگى قويىپ گىل، گلنكە دوستوم.

□ گرچكلر

كىرون بىلەن گچىپ گىدىن گرچكلار!
حاطار تو تىپ گۈچۈپ گىدىن گرچكلار!
يادىنگىز يادىمدا باقى ياشايار،
آق قوش يالى اوچىپ گىدىن گرچكلار.

□ آرمانلى

قىزىل گۆل لر سولدى گىتدى آرمانلى.

شمع لر يانىپ، سۇندى گىتدى آرمانلى.

شول گۆل لر-دى سولىپ، شمع لر-دى يانىپ،

آدام بارى اۋلدى گىتدى آرمانلى.

□ غازاللار

آى دان آرى، گۆن-دن دورى گۆزلەر
وصفييڭىزدا يازىليياندىر غازاللار
سىزى بىندى ادېپ يىسir آلماغا،
كۆپ بولىياندىر كۈچانگىزىدە گىزىلر.

□ گۆزك

آى دان آرى، آيىنگ بىر بؤلگى سن.
گۆن-دن دورى، گۆننىنگ دور بؤلگى سن.
سن بەھىشتىنگ حۆيرى قىزى بولسانگ-ام
تائىگرىنىنگ گۈركىنەن بىر بؤلگى سن.

□ بىل مونى!

يولىنى ايزارلان يولىندان قايتماز

گۆندىزلىر اوتيرماز، گىجه لر ياتماز

ياشلىغىنگدان بو مانىنى بىللىپ قوى،

كىرون دن قالانلار، كىرونە يتمنز.

آدام اوغلی

اشیدیارین یتیم، پیغمبر نالاسین

تانگری حalamasین، یا-ده حalamasین

آدام آتانگ اوغوللارى شوندا-دا

اُلدیریارلر حؤوه نائینگ بالاسین.

زحمت

زەختە غۇرپىلان زاپىللى قىزلار

زەمت-دە ساوريلان زاپللى قىزلار

آق باغتى دوپىيم من يۈزلىرىنگىزدىن،

پاگتادان اووریلن زابل لى قىزلار.

آواز

آغتا دیم

اترگینگ ڈنگیزدن سنی آغتا دیم

قوشغى لانگ ھنگىزىن سنى آغتاردىم

چین دیر منگلی قیزا عاشق بولانیم

منگالی مینگ، منگیزدن سنی آغتا دیم.

سُوئِیچ ک بولسانگ... / ۳۷

□ ياش، داش

سۈيماڭ بولسانام سىينامدأكى باش نامە؟

سۈيماڭ گۈزۈنگۈدأكى ياش نامە؟

من بىلەمەرىم سۈييانڭ مى يأ سۈيەنگۈق،

سۈييان بولسانڭ ئىنگۈدأكى داش نامە؟

□ سن سىز

فراقىنگدان آغلاب دىنگەرین مىكام

جۇورى جپالارنىڭ يىنگەرین مىكام

بو باشىما كۆپ غوغالار سالان يار،

سن سىز بو دنیا-دە اونگارىن مىكام؟

□ نە گىركى؟

بىر كاسە قىزغىن چاي، بىر دئوويم چۈركى

بىر-ام عارما، بىر-دە مەربان يۈركى

ايكمىزه بو دنیا-دە عزيزىم

دوغرى دان-ام موندان باشغا نە گىركى؟

□ كىسىز!

عمر سايى كۆپى گۈرن آتالار

ناقىل دوزىپ، عاقىل بىرن آتالار

«پىچاڭ اوز قىيىنى كىسىز» دىدىينگىز،

ايىدى ولىن كىسىپ، دوغراپ بىتەلر.

□ گۆل کشىيىنگ

ياش يوڭىمى سانگا باغلادىم اى يار!

سونگ-ام زارىينگ چكىپ آغلادىم اى يار.

مىل إىمدە گۆل كشىيىنگى گۈرمائىگە،

گۆلى گۈرىپ گۈونىم چاغلادىم اى يار!

□ عادات

كوجە وە آق مايا هم جانگا عادات

چۈل لر لأله لرە، تار ھنكە عادات

گل بىبلە عادات، بىبل سحرە

«آيرالىق لار مانگا، من سانگا عادات.»

□ آرزو

كۆن دوغىپ داغ لارىنگ قارى إرهسىن

تشنه ياتان صحرالارا يئورهسىن

بو گىدين تاقىرلىق گۈزара دؤنىپ،

چولستان-دا، گلستان لار دئورهسىن.

□ فرمان

قربانىنگ من اى باشىنگا قربانىم!

اوزال آخر سن سىنگ دردىم، درمانىم

اركىمى اليمدن آلان عزيزىم،

سنگ اليتكە منىنگ پرىم، فرمانىم.

□ ڪأشڪى...

ڪأشڪى من بو دنيا گلمهديك بولسام
آجي گؤزياشلاري گئرمهديك بولسام
ياؤـأ شول ياشلارا غرق بوليپ گيدىپ،
گئريلن دويش يالى دورماديق بولسام.

□ سجيـل

بـير چـاغـالـى عـايـالـ گـئـرنـ بـادـيمـاـ،
شـولـ بـيرـ گـئـونـكـى گـئـرـيـنـ دـوـشـيـأـرـ يـادـيمـاـ:
«ـانـهـ لـنـگـ دـوـغـيـرانـ چـاغـالـارـىـ نـىـنـگـ
سـجـيـلـىـ يـازـيـلـيـاـرـ،ـ اـرـكـنـگـ آـدـيـنـاـ.ـ»

□ راضـىـ منـ!

سـؤـيـگـىـ دـيـلاـپـ قـاـپـاـ گـلـنـ سـايـيلـ منـ
قاـيـغـىـ بـرـسـنـگـ،ـ قـاـيـغـىـ نـگـاـ دـاـ مـايـيلـ منـ
قاـپـيـنـگـاـ يـوـلـ بـرـدـيـنـگـ رـاضـىـ منـ شـونـگـاـ،ـ
ايـنـدىـ وـلـينـ هـرـنـهـ بـرـسـنـگـ قـايـيلـ منـ.

□ سورـاغـ

يـوـرـىـ دـنـ يـوـرـىـگـهـ گـزـيـپـ بـيـلـدـيـنـگـمـىـ
يـاـ بـيـرـ تـاقـيـرـ تـنـىـ اـزـيـپـ بـيـلـدـيـنـگـمـىـ
إـيـ رـبـاـغـيـمـ!ـ هـانـىـ مـانـگـاـ جـوـغـاـپـ بـرـ
سـنـ بـيـرـ درـدـهـ نـسـخـاـ يـازـيـپـ بـيـلـدـيـنـگـمـىـ؟ـ

□ سؤيچك بولسانگ...

جان سنىنگ كى؛ اوزار كىمە قوى منى
گېڭ بولسا بازارا سال يوى منى
ها ياغشى من، ها يامان من عزيزىم
سۇيچك بولسانگ شودورشوما سۇي منى.

□ سبأبى نامە؟

بىر آدام گلننە اۇكۇنىپ بارىyar
بىرىسى قايغى دان بۆكۈلىپ بارىyar
سبأبىن سورادىم قوجا شاهىرداn
دېدى: اوغلىم! سۇيىگى تۈكەنىپ بارىyar.»

□ ماشغالام

آى بېلگىم، دولان آيىنگ بېلگى
كولالىكىم، گلزاريمىنگ لائىگى
گۈنكـدن يره دوشىپ مهرينى چايان
انهسى بار، چوغلى گۇنىنگ بېلگى.

□ چونگنگىر قويا

لأله قىزى چونگنگىر قويا آتدى لار
ياد ايل لره - باى اوغلينا ساتدى لار
سونگـام نالالارين إشىتمەجك بولىپ،
قولاق لارنا پاغتا تىقىپ ياتدى لار.

يۈرگىنگى گورسم

سۇيگىلەم سەن بىر بىلەغىریپ گۆلسەدىنگ
بو عاشقىنگ غارىپ گۈونىن آلسادىنگ
نە-ھا چاغىريانگ سەن، نە-دە قاويانگ سەن
واخ بىر سەنинگ يۈرگىنگى گورسەدىم.

تاييم سەن

آسمانىمدا گۈريلەمەدىك آيىم سەن
اوغۇرلانان، بىريلەمەدىك پايدىم سەن
يىكە، يالنكىز، چۈلدە قالان عاشق من
جادا دوشىن، يىتىپ كىدىن تاييم سەن.

حاسرات

بىر چووال درد بىرى، درمان قويىمادى
اركىمە گىزىرە فرمان قويىمادى
گىلىنىم، كىدىنىم قارنىما بولدى
خوش دؤوپىر سۇرجىكدىم، دوران قويىمادى!

بىلەنگۈقىمى سەن ؟

يۆز گۈزىنگ سارالىپ، گۆن گۆندىن آرتىيار
دىيپ دوستوم مانگا اىچگىن سەرا دىيار.
من دىيأن: «واخ دوستوم بىلەنگۈقىمى سەن؟
نسخە يازىلمايان بىر توپار درد با!

□ سادا بول

تولقون اىچره بير هايياتلى آدا بول
 بىيك عالم، دورشونك بىلن قادا بول
 بىگل ينه بىگل موندان-ام بتر
 شوندا-دا سن صحرام يالى سادا بول!

□ سؤيگى مينگ چأگى

اينگ بير آغىر سؤيگا بىپەدىم گردن
 آ-سن شوندان بارى چىقانگوق سردىن
 دنىيانىنگ يوزىنده ئى گۈریان سنى،
 آلتى قات آسمان-دان، يدى قات يردىن.

□ توبراق

يرىنگ گؤيا گىزلىن غمى سىرى بار
 دىيلرىيندە آيدىلمادىق سۆزى بار
 هر گۈزىندە مۇنكلاپ چشمە چوغىپ دور
 عاشقلارا آغلاب دوران گۈزى بار.

□ سونگقى سۆز

صارپانگى ساقلارىن، حاقىنگ حاقلارىن
 بىر أر دىيىن چاغالانگى إكلارىن
 قورى آجاج بولىپ يانارىن اوزىم،
 او جاغىنگى سۇندىرمائى ساقلارىن.

□ اولى

كۈنىڭ

طۇپانلى گۆنومدىن قورقۇزما منى
مۇنگ حىليلى ظلمدان قورقۇزما منى
بىر اىيام اولدىم من يار جىاسىيندان,
ايىدىكى اولىمدىن قورقۇزما منى!

□ بالاام

اوzin گىچە چىن نالامدىر بولار
ايلىمە يايрадان لالامدىر بولار
بىرى آى بؤلگىم، بىرى گۆلەك
اۋز باغرىمىدان اوئن بالامدىر بولار.